

ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΡΑΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΙΚΑΣΤΩΝ /18.6.2021

A.-Εισαγωγικές παρατηρήσεις

1.- Με τον όρο «περάτωση» νοούνται δύο διαφορετικοί τρόποι κατάληξης της πτωχευτικής διαδικασίας. Περάτωση της πτώχευσης κατά κυριολεξία σημαίνει την ολοκλήρωση της πτωχευτικής διαδικασίας σύμφωνα με τον σκοπό της, που είτε επέρχεται δια της μερικής ικανοποίησης των πιστωτών του οφειλέτη λόγω εξαντλήσεως του ρευστοποιούμενου ενεργητικού ανεπαρκούς πτωχευτικής περιουσίας, είτε επιτυγχάνεται δια της πλήρους ικανοποίησης του συνόλου των πιστωτών από μέρος μόνο του ενεργητικού επαρκούς πτωχευτικής περιουσίας ή από μεταπτωχευτική περιουσία του οφειλέτη ή από προσφερόμενη περιουσία τρίτου. Στην πρώτη περίπτωση ολοκλήρωσης της πτώχευσης αντιστοιχεί, ως τρόπος περάτωσης της, η εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού και η σύμμετρη διανομή του προϊόντος των εκποιήσεων στους πιστωτές, στην δε άλλη περίπτωση ολοκλήρωσης αντιστοιχεί η περάτωση της πτώχευσης λόγω της εξόφλησης όλων των πτωχευτικών πιστωτών κατά το κεφάλαιο και τους τόκους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης.

Αντιθέτως, τρόπο πρόωρου τερματισμού -όχι ολοκλήρωσης, αλλά κατ' ουσίαν ματαίωσης- της πτωχευτικής διαδικασίας συνιστά η παύση των εργασιών της πτώχευσης, πριν από την επίτευξη του σκοπού της, λόγω της εκ των υστέρων διαπιστώσεως ανεπάρκειας του ενεργητικού που καθιστά μάταιη την εξακολούθηση της διαδικασίας ή της παρελεύσεως ορισμένου χρόνου από την κήρυξη της πτώχευσης, που καθιστά ασύμφορη την συνέχισή της. Στην πρώτη περίπτωση πρόωρου τερματισμού της πτώχευσης αντιστοιχεί η παύση των εργασιών της λόγω ελλείψεως αναγκαίων χρημάτων ή ευχερώς ρευστοποιήσιμης περιουσίας, η δε δεύτερη περίπτωση αντιστοιχεί στην παρέλευση της πενταετίας, κατά την εκπνοή της οποίας τερματίζεται -κατ' αρχήν- η πτώχευση προς αποσυμφόρηση των δικαστηρίων από ασκόπως λιμνάζουσες διαδικασίες.

Κοινός τόπος των δύο αυτών εκδοχών περάτωσης είναι ότι σε κάθε περίπτωση οι αυτομάτως επερχόμενες συνέπειες είναι οι ίδιες, συνίστανται δε στην άρση της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης, στην ανάληψη από τον οφειλέτη της διοίκησης της περιουσίας του, στην (κατ' αρχήν) επανάκτηση από τους πιστωτές των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη επί του συνόλου της περιουσίας του και στην παύση του λειτουργήματος των οργάνων της πτώχευσης.

II.- Συνθετικά οι τρόποι περάτωσης της πτώχευσης όπως προεβλέποντο κατά την εκάστοτε ισχύουσα πτωχευτική νομοθεσία, είναι οι εξής:

α) Υπό το παλαιό καθεστώς του ΕμπΝ που ίσχυε επί μακρόν πριν από τον ΠτΚ, τρόποι ολοκλήρωσης της πτώχευσης ήσαν ο τελεσιδίκως επικυρωθείς -άρα αναγκαστικός- πτωχευτικός συμβιβασμός μεταξύ του οφειλέτη και της νόμιμης πλειοψηφίας των πιστωτών του, καθώς και η ένωση των πιστωτών. Η εξόφληση του συνόλου των πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους συνιστούσε λόγω πτωχευτικής αποκατάστασης του πτωχού, όχι τρόπο περάτωσης της πτώχευσής του.

Τρόπο προσωρινού τερματισμού της πτωχευτικής διαδικασίας ή, ορθότερα, τρόπο περιέλευσης της πτωχευτικής διαδικασίας σε κατάσταση υπνώσεως αποτελούσε η παύση των εργασιών της πτώχευσης λόγω έλλειψης ενεργητικού. Πάροδος ορισμένου χρόνου ως τρόπος οριστικού τερματισμού των επί μακρόν εκκρεμουσών πτωχευτικών διαδικασιών δεν προεβλέπετο.

β) Υπό το προϊσχύσαν του ΚΑΦ καθεστώς του ΠτΚ, όπως είχε ανακατασκευασθεί δυνάμει του ν. 4446/2016, οι δύο βασικοί τρόποι ολοκλήρωσης της πτώχευσης περιεγράφοντο ήδη στον σκοπό της: το άρθρο 1 ΠτΚ όριζε ότι η πτώχευση αποσκοπεί στην συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με την ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με την διατήρηση της επιχείρησής του. Συνεπώς ο μοναδικός σκοπός της πτώχευσης -η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών- επεδιώκετο με δύο εναλλακτικά δυνατούς τρόπους περάτωσης: με την εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού της ή με την τελεσίδικη επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης. Η ανατρεπτική (τότε) επιλογή του νομοθέτη του 2007 ήταν η συστέγαση, υπό ενιαίες προϋποθέσεις εκκίνησης, της ενδοπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης με σχέδιο αναδιοργάνωσης -ιδ' άλλως της πτώχευσης υπό την εκκαθαριστική διάστασή της, δηλαδή της εκποίησης της πτωχευτικής περιουσίας και της διανομής του προϊόντος ρευστοποίησης στους πιστωτές. Ως τρίτος, τέλος, τρόπος ολοκλήρωσης της πτώχευσης προστέθηκε η εξόφληση του συνόλου των πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους, που από προϋπόθεση της (καταργηθείσας με τον ν. 4446/2016) πτωχευτικής αποκατάστασης του οφειλέτη αναβαθμίσθηκε σε τρόπο περάτωσης της πτώχευσης. Η τελεσίδικη επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης και η περάτωση της πτώχευσης λόγω εξοφλήσεως όλων των πτωχευτικών πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους συνιστούσαν λόγους αναβίωσης των νομικών προσώπων (άρθρο 164 ΠτΚ).

Τρόπους πρόωρου τερματισμού της πτωχευτικής διαδικασίας συνιστούσαν αφ' ενός η παύση των εργασιών της πτώχευσης λόγω έλλειψης ενεργητικού, διά της οποίας επερατώνετο πλέον η πτώχευση και αφ' ετέρου, για πρώτη φορά, η παρέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος -δεκαετίας από την έναρξη της ένωσης των πιστωτών ή δεκαπενταετίας από τον χρόνο κήρυξης της πτώχευσης (άρθρο 166 ΠτΚ).

γ) Με τον ν. 4738/2020 επήλθε δομική αλλοίωση της πτώχευσης, όπως ίσχυε από το 2007 και μετά με την εισαγωγή του ΠτΚ, λόγω της κατάργησης του σταδίου της αναδιοργάνωσης. Η συζήτηση περί της κατάργησής του ή μη είχε αρχίσει ήδη κατά την νομοθετική επεξεργασία του ν. 4446. Το επιχείρημα υπέρ της διάσωσης του σταδίου της αναδιοργάνωσης που (τότε) υπερίσχυσε έναντι εκείνου της κατάργησής του, ήταν η διατήρηση μιάς ακόμη ενδοπτωχευτικώς οργανωμένης διαδικασίας διεξαγωγής διαπραγματεύσεων που αφηρημένως θα τίθεται στην διάθεση του οφειλέτη και πιστωτών

του. Η επιλογή του νομοθέτη του 2020 ήταν τελικώς διαφορετική. Μετά την εν λόγω κατάργηση του σταδίου της αναδιοργάνωσης, υπό το ισχύον δίκαιο του ΚΑΦ οι τρόποι ολοκλήρωσης της πτώχευσης περιορίζονται αφ' ενός στην εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού της και στην διανομή του προϊόντος των εκποιήσεων στους πιστωτές, αφ' ετέρου δε, στην εξόφληση του συνόλου των πιστωτών κατά κεφάλαιο και κατά τους μέχρι τον χρόνο κήρυξης της πτώχευσης γεννηθέντες τόκους.

Τρόπους πρόωρου τερματισμού της πτωχευτικής διαδικασίας εξακολουθούν να αποτελούν αφ' ενός η παύση των εργασιών της πτώχευσης λόγω έλλειψης ενεργητικού, αφ' ετέρου η παρέλευση, συντομότερου από ,ό,τι προηγουμένως, χρονικού διαστήματος –κατ' αρχήν πενταετούς από την κήρυξη της διαδικασίας.

Η δομή της εισήγησης αντιστοιχεί προς τις δύο πτυχές της θεματολογίας της: στο πρώτο μέρος εκτίθενται οι τρόποι περάτωσης της πτώχευσης, στο δεύτερο μέρος προσεγγίζονται συνθετικά ζητήματα απαλλαγής του οφειλέτη, η οποία συνεχεται με την περάτωση της πτώχευσης –χωρίς απαραίτητως να προϋποθέτει την προηγούμενη επέλευσή της, όπως θα εξηγηθεί.

B.- Η ολοκλήρωση της πτώχευσης σύμφωνα με τον σκοπό της

I.-Η εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού της πτώχευσης και η διανομή του προϊόντος των εκποιήσεων στους πιστωτές

Ύστερα από την κατά τα άνω απόλειψη του σταδίου της αναδιοργάνωσης, η εκποίηση όλων των στοιχείων του ενεργητικού συνιστά, κατ' ουσίαν, τον μοναδικό πλέον τρόπο ολοκλήρωσης της πτώχευσης. Εφ' εξής πτώχευση αποκλειστικώς σημαίνει εκκαθάριση. Ο άλλος τρόπος ολοκλήρωσης της πτωχευτικής διαδικασίας, η εξόφληση δηλαδή του συνόλου των πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους, που όπως προαναφέρθηκε διατηρείται και υπό το νέο δίκαιο, συνιστά μία μάλλον σπάνια, αν όχι θεωρητική, εκδοχή περάτωσης της πτώχευσης. Η καινοτομία της πτωχευτικής εκκαθάρισης, την οποία εισάγει το νέο δίκαιο, αφορά την σειρά των γεγονότων, συνίσταται δηλαδή στο ότι η ρευστοποίηση του ενεργητικού χρονικώς αποδεσμεύεται από την προηγούμενη επαλήθευση του αναγγελθέντος παθητικού, μετά την εξέλεξη του οποίου διενεργείται η διανομή του επιτευχθέντος προϊόντος της ρευστοποίησης που προηγήθηκε. Πρόκειται για μία επιτυχή επιλογή, αφ' ού η εν λόγω αποδέσμευση εισφέρει στην επίσπευση της πτωχευτικής διαδικασίας.

Ο κανόνας είναι ότι η εκποίηση του ενεργητικού γίνεται επί των κατ' ιδίαν στοιχείων που το απαρτίζουν κατά την διαδικασία των άρθρων 162 και επόμενων. Ο σύνδικος εκποιεί κάθε περιουσιακό στοιχείο ξεχωριστά με διενέργεια ηλεκτρονικού πλειστηριασμού ενώπιον του υπαλλήλου πλειστηριασμού, που ορίζεται στην διακήρυξη. Ο κανόνας αυτός είναι απόλυτος και δεν επιδέχεται καμμία εξαίρεση, προκειμένου περί απλοποιημένων διαδικασιών πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου (άρθρα 79 παρ. 1, 186). Αντιθέτως προκειμένου για κάθε άλλη πτώχευση που αφορά επιχείρηση και δεν είναι απλοποιημένη διαδικασία μικρού αντικειμένου, ενδέχεται να ισχύσει, υπό τους εκτεθησόμενους όρους, η εξαίρεση της εν συνόλω εκποίησης της επιχείρησης.

Κατ'εξαίρεσιν είναι δυνατή η εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου ή επί μέρους λειτουργικών συνόλων αυτής. Το αίτημα για συνολική εκποίηση συνυποβάλλεται προς το δικαστήριο με την αίτηση πτώχευσης από πιστωτή ή πιστωτές του οφειλέτη που εκπροσωπούν κατ' ελάχιστο το 30% του συνόλου των απαιτήσεων, περιλαμβανομένων των ενεγγύων που εκπροσωπούν το 20% κατ' ελάχιστον των εμπραγμάτως ή με άλλο ειδικό προνόμιο ασφαλισμένων πιστωτών. Με τους ίδιους όρους το αίτημα για εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης ή κλάδων της μπορεί να υποβληθεί με πρόσθετη παρέμβαση πιστωτή ή πιστωτών. Για κάποιον μη ευλόγως εξηγήσιμο λόγο το δικαίωμα αυτό ωστόσο δεν παρέχεται στον οφειλέτη, ώστε να μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο να διατάξει, εφ' όσον το πιθανολογήσει ως συμβατό προς το συμφέρον των πιστωτών, την συνολική εκποίηση της επιχείρησής του, αντί των κατ' ιδίαν εκποιήσεων. Σε κάθε περίπτωση η απόφαση ανήκει στο πτωχευτικό δικαστήριο, αφ' ού προηγουμένως πιθανολογήσει, με την συνδρομή των πιστωτών, ότι η συνολική εκποίηση εξυπηρετεί καλύτερα το συμφέρον των τελευταίων, από ό,τι οι κατ' ιδίαν εκποιήσεις (άρθρο 81). Η εν συνόλω εκποίηση, εφ' όσον διαταχθεί, διενεργείται με ηλεκτρονικό δημόσιο πλειστηριασμό, κατά τα άρθρα 158 και επόμενα, το συντομότερο δυνατόν από τον χρόνο εγκατάστασης του συνδίκου

Η εκποιητική διαδικασία επανέρχεται στον κανόνα των κατ' ιδίαν εκποιήσεων, πέραν της αυτονόητης περίπτωσης, κατά την οποία η συνολική εκποίηση της επιχείρησης ποτέ δεν ζητήθηκε από τους πιστωτές ή ζητήθηκε μεν, αλλά το δικαστήριο δεν την έκρινε συμφέρουσα και την απέρριψε, και στις εξής τρεις περιπτώσεις: α) στην περίπτωση που εντός μηνός από τον ηλεκτρονικό πλειστηριασμό της επιχείρησης η συνέλευση των πιστωτών απορρίπτει την συναλλαγή, όπως της παρέχεται από τον νέο νόμο το δικαίωμα να πράξει (άρθρο 159 παρ. 1), β) στην περίπτωση που ο πλειστηριασμός της επιχείρησης απέβη άκαρπος είτε διότι δεν κατατέθηκαν καν προσφορές είτε διότι οι κατατεθείσες δεν έγιναν δεκτές στο σύνολό τους (άρθρο 159 παρ. 2) και γ) στην περίπτωση που παρέλθουν 18 μήνες από την κήρυξη της πτώχευσης και δεν εκκρεμεί πλειοδοτική διαδικασία για την εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή κλάδων της –εκτός αν η συνέλευση των πιστωτών αποφασίσει την παράταση της εκποιητικής διαδικασίας (άρθρο 161). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις ο σύνδικος προβαίνει στις εκποιήσεις των κατ' ιδίαν περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, κατά τον κανόνα.

Στο σημείο αυτό ας επιτραπεί μία παρέκβαση που αφορά τις συνέπειες της επιλογής του ενός ή του άλλου τρόπου εκποίησης αφ' ενός επί των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών, αφ' ετέρου επί της τύχης των εκκρεμών συμβάσεων.

Ανατρέποντας το προϊσχύσαν καθεστώς των συνεπειών της πτώχευσης επί των δικαιωμάτων των ενέγγυων πιστωτών (άρθρο 26 ΠτΚ), το νέο άρθρο 101 παρ. 3 ΚΑΦ υπάγει και τους ενεγγύους στον κανόνα της αναστολής των ατομικών διώξεων εννέα μήνες όμως μετά την κήρυξη της πτώχευσης. Εντός του εννεαμήνου αυτού, οι ενέγγυοι πιστωτές δύνανται να ασκήσουν την εμπράγματη αξίωσή τους επί του υπέγγυου στοιχείου της πτωχευτικής περιουσίας, εφ' όσον βεβαίως η απαίτησή τους έχει πράγματι καταστεί ληξιπρόθεσμη. Μετά την εκπνοή του εννεαμήνου, η αναστολή των διώξεων εκτείνεται άνευ ετέρου και επί των ατομικών διώξεων των ενέγγυων πιστωτών. Εάν ωστόσο α) επιλεγεί ως τρόπος ρευστοποίησης η εκποίηση του ενεργητικού της επιχείρησης ως λειτουργικού συνόλου ή κλάδων της με απόφαση του δικαστηρίου ύστερα από αίτηση πιστωτή ή πιστωτών, κατά τα προαναφερθέντα, και β) το βεβαρυμμένο με εμπράγματη ασφάλεια περιουσιακό στοιχείο ανήκει στο υπό εκποίηση περιουσιακό σύνολο, οι ενέγγυοι πιστωτές στερούνται ήδη από τον χρόνο έναρξης της πτώχευσης την δυνατότητα

ατομικής ικανοποίησής τους από το υπέγγυο εντός του παραχωρούμενου εννεαμήνου, αφ' ου εξ αρχής και αυτοί υπόκεινται στην αναστολή των ατομικών διώξεων όπως κάθε άλλος πτωχευτικός πιστωτής. Αλλά και περαιτέρω, το παραχωρούμενο εννεάμηνο δεν χάνεται σε βάρος των ενέγγυων αυτών πιστωτών, στις περιπτώσεις που η απόπειρα της συνολικής εκποίησης τελικώς δεν ευοδώθηκε είτε διότι η συνέλευση των πιστωτών απέρριψε την συναλλαγή, είτε διότι ο πλειστηριασμός του συνόλου απέβη άκαρπος είτε διότι αναλώθηκε το δεκαοκτάμηνο από την κήρυξη της πτώχευσης χωρίς να εκκρεμεί πλειοδοτική διαδικασία -κατά τα προεκτεθέντα. Στις περιπτώσεις αυτές που περατώνουν την συνολική εκποίηση, το ανασταλέν εννεάμηνο ανακτάται από τότε που επήλθε ο λόγος της ματαίωσης της εκπονητικής διαδικασίας.

Αλλά και κατά τον πριν από την κήρυξη της πτώχευσης χρόνο ενδέχεται να επέρχονται συνέπειες σε βάρος των ενέγγυων πιστωτών στο πλαίσιο της λήψης προληπτικών μέτρων, εκ μόνου του λόγου ότι με την υποβληθείσα αίτηση πτώχευσης ζητείται η εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή κλάδων της. Σύμφωνα με το άρθρο 86 ΚΑΦ (πρώην άρθρο 10 ΠτΚ) ο κανόνας είναι ότι η αναστολή των ατομικών διώξεων, ως διατασσόμενο προληπτικό μέτρο που θα ισχύει από την υποβολή της αίτησης πτώχευσης και μέχρι την κήρυξή της, δεν θα καταλαμβάνει τους ενέγγυους πιστωτές -εκτός εάν, κατ'εξαιρέσειν, η αίτηση πτώχευσης περιέχει παραδεκτώς το ως άνω αίτημα. Στην περίπτωση αυτή η αναστολή θα εκτείνεται και επί των ενεγγυών, εφ' όσον βεβαίως τα υπέγγυα περιουσιακά στοιχεία, επί των οποίων ενέργειες εκτέλεσης θα απαγορεύονται, αποτελούν μέρος του λειτουργικού συνόλου ή των επί μέρους λειτουργικών συνόλων.

Η υιοθέτηση της μιάς ή της άλλης εκδοχής ρευστοποίησης της πτωχευτικής περιουσίας επίσης επιφέρει συνέπειες και επί των εκκρεμών συμβάσεων. Το καθεστώς της συνέχισης διαμορφώνεται αναλόγως του εάν εφαρμόζεται ο κανόνας της κατ' ιδίαν εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη ή εάν το πτωχευτικό δικαστήριο αποφανθεί υπέρ της κατ' εξαιρέσειν εκποίησης του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή επί μέρους λειτουργικών κλάδων της -εφ' όσον ζητηθεί από πιστωτές, επίσης κατά τα προεκτεθέντα. Στην πρώτη περίπτωση η κήρυξη της πτώχευσης επιφέρει, αυτομάτως και αζημίως, την λύση όλων των εκκρεμών και διαρκών συμβάσεων του οφειλέτη κατά την εξηκοστή ημέρα από την κήρυξή της. Ο σύνδικος πάντως έχει το δικαίωμα να δηλώσει πριν από την εκπνοή του διμήνου εγγράφως προς τον αντισυμβαλλόμενο του οφειλέτη ότι επιλέγει την άμεση λύση τους ή ότι, αντιθέτως, επιθυμεί την συνέχισή τους, εφ' όσον κρίνει ότι εξυπηρετούν την ομαλή συνέχιση των εργασιών της πτώχευσης ή ωφελούν το συμφέρον των πιστωτών. Στην άλλη περίπτωση που επιλεγεί η εν συνόλω εκποίηση της επιχείρησης ή κλάδων της, η κήρυξη της πτώχευσης δεν συνεπάγεται την λύση των εν λόγω συμβάσεων. Ο σύνδικος, εάν δεν επιλέξει την λύση, έχει το γνωστό από το προϊσχύσαν δίκαιο δικαίωμα να δηλώσει επίσης εγγράφως προς τον αντισυμβαλλόμενο ότι επιλέγει την συνέχιση της σύμβασης υποκαθιστώντας την ομάδα των πιστωτών στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του οφειλέτη. Από την πλευρά του, ο αντισυμβαλλόμενος, ακόμη και αν έτσι έχει προβλεφθεί συμβατικά, δεν μπορεί να επικαλεσθεί επί ζημιά του οφειλέτη ως λόγο λύσης, καταγγελίας ή τροποποίησης εκκρεμών συμβάσεων το γεγονός ότι υπεβλήθη αίτηση πτώχευσης με αντικείμενο την εκποίηση του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης ή κλάδων της, ή αίτηση για την λήψη προληπτικών μέτρων (άρθρο 171 παρ. 5)

Σε κάθε περίπτωση που ο σύνδικος, υπό οποιαδήποτε εκδοχή, επιλέξει την συνέχιση της σύμβασης, ο αντισυμβαλλόμενος οφείλει να την εκπληρώσει καθιστάμενος ομαδικός πιστωτής.

II.- Η εξόφληση του συνόλου των πτωχευτικών πιστωτών κατά το κεφάλαιο των απαιτήσεων και τους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης γεννηθέντες τόκους. Η αναβίωση του νομικού προσώπου

Ο άλλος τρόπος ολοκλήρωσης της πτώχευσης είναι η εξόφληση των πτωχευτικών πιστωτών κατά το κεφάλαιο και τους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης γεννηθέντες τόκους. Εν προκειμένω δεν πρόκειται για περάτωση της πτώχευσης ύστερα από μερική ικανοποίηση των πιστωτών λόγω εξαντλήσεως του ενεργητικού, αλλά για περίπτωση περάτωσης της πτώχευσης λόγω πλήρους εξοφλήσεως των πιστωτών, δηλαδή λόγω εξαντλήσεως του μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης γεννηθέντος παθητικού. Όπως προαναφέρθηκε, η εξόφληση των πιστωτών μπορεί να επιτυγχάνεται ύστερα από μερική εκποίηση επαρκούς πτωχευτικής περιουσίας. Η εκποιητική διαδικασία γίνεται, και στην περίπτωση αυτή, κατά τους κανόνες και την ροή που προβλέπονται από τις περί εκποιήσεως διατάξεις των άρθρων 162 και επόμενων προκειμένου περί κατ' ιδίαν περιουσιακών στοιχείων ή εκείνων των άρθρων 158 και επόμενων προκειμένου περί επί μέρους λειτουργικού συνόλου της επιχείρησης. Η ολοκλήρωση των διανομών στους πτωχευτικούς πιστωτές συνεπάγεται άνευ ετέρου την περάτωση της πτώχευσης και την άρση των συνεπειών της, όπως κάθε περάτωση. Δεν αποκλείεται η εξόφληση των πιστωτών να γίνεται από διάθεση εκ μέρους του οφειλέτη μεταπτωχευτικής περιουσίας του ή από προσφορά περιουσίας εκ μέρους κάποιου τρίτου υπέρ του οφειλέτη. Και στις υποθέσεις αυτές επέρχεται άνευ ετέρου περάτωση της πτώχευσης λόγω της εξοφλήσεως του συνόλου των πτωχευτικών πιστωτών -εξ ου και ο προβληματισμός περί της δυνατότητας ή μη προσφυγής εν προκειμένω του οφειλέτη στο ειδικό ένδικο μέσο της αίτησης ανάκλησης του άρθρου 83 ΚΑΦ (πρώην 57 ΠτΚ), το οποίο προϋποθέτει εν ενεργεία πτώχευση (παρ. 2). Στην θεωρία πάντως γίνεται για λόγους επεικειάς δεκτό από τον Ψυχομάνη ότι, παρά το γράμμα της διάταξης (:ότι δηλαδή η αίτηση ανάκλησης μπορεί να υποβληθεί μέχρι την περάτωση της πτώχευσης), γίνεται με διορθωτική ερμηνεία δεκτή η δυνατότητα του οφειλέτη να ζητεί ανάκληση της απόφασης που κήρυξε την πτώχευσή του προς πανηγυρική αποκατάσταση της εμπορικής φήμης του στην αγορά ή προς καταγεγραμμένη ανάκτηση της κοινωνικής αξιοπρέπειας του, εάν πρόκειται για υπερχρεωμένο ιδιώτη.

Οι πηγές πάντως «χρηματοδότησης» αυτού του τρόπου περάτωσης της πτώχευσης (υπερεπάρκεια πτωχευτικής περιουσίας, διάθεση μεταπτωχευτικής περιουσίας ή προσφορά περιουσίας τρίτου), χωρίς βεβαίως αφηρημένα να αποκλείονται, υποδηλώνουν την σπανιότητα -αν όχι την θεωρητική διάσταση- του είδους αυτού ολοκλήρωσης της διαδικασίας. Σε κάθε περίπτωση, ο συγκεκριμένος αυτός τρόπος περάτωσης της πτώχευσης νομικών προσώπων συνιστά επί πλέον λόγο αναβίωσής τους, σύμφωνα με την διαδικασία που προβλέπει το εταιρικό δίκαιο για κάθε μία εταιρική μορφή.

Γ.- Ο πρόωρος τερματισμός της πτωχευτικής διαδικασίας

I.- Η παύση των εργασιών λόγω της έλλειψης ενεργητικού

Ο τρόπος αυτός πρόωρου τερματισμού της πτωχευτικής διαδικασίας λόγω ελλείψεως των αναγκαίων χρημάτων ή ευχερώς ρευστοποιήσιμης περιουσίας δεν έχει υποστεί από το νέο δίκαιο διαφορετική μεταχείριση από εκείνη που του επεφύλαττε το προϊσχύσαν δίκαιο. Οι νέες διατάξεις (των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 191 ΚΑΦ) επαναλαμβάνουν αυτολεξεί τις προϊσχύσασες διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 166 ΠτΚ. Η ανεπάρκεια πρέπει να οδηγεί σε αδυναμία κάλυψης των δικαστικών εξόδων, των εξόδων δημοσιεύσεων, της αντιμισθίας του συνδίκου, έξοδα διαχείρισης κλπ -όχι όμως και σε αδυναμία ικανοποίησης των πιστωτών, η ματαίωση της οποίας δεν δικαιολογεί απόφαση του δικαστηρίου περί παύσης των εργασιών. Από την άποψη αυτή, η παύση των εργασιών λόγω ανεπάρκειας της περιουσίας του άρθρου 191 ΚΑΦ κατ' ουσίαν ισοδυναμεί τρόπον τινά με εκ των υστέρων «απόρριψη» της αίτησης πτώχευσης λόγω πιθανολογούμενης από το δικαστήριο ανεπάρκειας της περιουσίας ή του εισοδήματος του οφειλέτη προς αντιμετώπιση των εξόδων της διαδικασίας της παραγράφου 4 του άρθρου 77 ΚΑΦ. Η διαφορά έγκειται στο ότι στην περίπτωση του άρθρου 77 η ανεπάρκεια είναι προφανής και ευχερώς πιθανολογήσιμη από το πτωχευτικό δικαστήριο ήδη κατά τον χρόνο της συζήτησης της αίτησης πτώχευσης, ενώ στην περίπτωση του άρθρου 191 η ανεπάρκεια αναφαίνεται σε χρόνο μεταγενέστερο της κήρυξης της πτώχευσης, κατά την εξέλιξη της διαδικασίας, λόγω δε αυτής εμποδίζεται η εξακολούθηση των εργασιών της πτώχευσης μέχρι την περάτωσή της.

Με την απόφαση του δικαστηρίου, που κηρύσσει την παύση των εργασιών, περατώνεται η πτώχευση και επέρχονται τα αποτελέσματα της περάτωσης, αφ' ού προηγουμένως μεσολαβήσει η πάροδος μηνός από την δημοσιοποίηση της δικαστικής απόφασης.

2.- Η παρέλευση μακρού χρόνου

Κατά τον κανόνα της παραγράφου 3 του άρθρου 191 ΚΑΦ η παρέλευση πενταετίας από την κήρυξη της πτώχευσης επιφέρει αμέσως την διακοπή της διαδικασίας, σε όποιο στάδιο και αν ευρίσκεται, χωρίς έκδοση δικαστικής απόφασης. Μετά την πάροδο του χρόνου αυτού η πτώχευση περατώνεται, επέρχονται δε αυτοδικαίως και χωρίς άλλη διατύπωση όλα τα αποτελέσματα της περάτωσης χωρίς να μεσολαβεί κάποιο χρονικό διάστημα από την τήρηση διατυπώσεων δημοσιότητας που εδώ, ελλείψει έκδοσης δικαστικής απόφασης, δεν απαιτούνται.

Προς αποφυγήν ωστόσο τυχόν απότομης διακοπής μιάς εν μέρει εκκρεμούς κατά το στάδιο της διανομής πτωχευτικής διαδικασίας, οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 191 ΚΑΦ εισάγουν την κατ' εξαίρεση υπέρβαση της πενταετίας, όταν έχει συνταχθεί πίνακας διανομής, κατά του οποίου εκκρεμεί ανακοπή. Σε αυτήν την περίπτωση και μόνο το δικαστήριο δύναται να παρατείνει την διαδικασία μέχρι την έκδοση αμετάκλητης επί της ανακοπής αποφάσεως και την ολοκλήρωση της διανομής. Μία δεύτερη, ανεξάρτητη από την προηγούμενη, δυνατότητα κατ' εξαίρεσην εφ' άπαξ παράτασης της πενταετίας επί μία ακόμη διετία κατά το μέγιστο προβλέπεται από την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου, ύστερα από απόφαση της συνέλευσης των πιστωτών.

Δ.- Το καθεστώς απαλλαγής του οφειλέτη

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης γίνεται μία σύντομη κατά το δυνατόν επισκόπηση των ρυθμίσεων περί απαλλαγής του οφειλέτη, η οποία αποτελεί την δεύτερη πτυχή της θεματολογίας της εισήγησης.

I.- Τα άρθρα 192 έως και 196 του νόμου ρυθμίζουν εκ νέου, σε τρίτη κατά σειράν αναμόρφωση του καθεστώτος της απαλλαγής, την ελευθέρωση των καλόπιστων (δηλαδή συγγνωστών) οφειλετών από το βάρος των οφειλών που αδυνατούν να εξυπηρετήσουν – δηλαδή από το υπόλοιπο των χρεών που παραμένει μη εξοφληθέν μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπο περάτωση της πτώχευσης. Η θετική εισφορά της νέας ρύθμισης περί απαλλαγής -που διατηρεί την απεξάρτησή της από τον χρόνο περάτωσης της πτωχευτικής διαδικασίας- συνοψίζεται στα εξής: α) Επιτυχής επιλογή της νέας ρύθμισης -και απολύτως συμβατή προς το αίτημα της εύκολης πρόσβασης στην απαλλαγή, που θέτει το ενωσιακό δίκαιο- είναι η αντιστροφή του μηχανισμού ελευθέρωσης του οφειλέτη. Αυτό σημαίνει ότι -κατά την αντίστροφη φορά του προϊσχύσαντος δικαίου, σύμφωνα με το οποίο η απαλλαγή προϋπέθετε απόφαση του δικαστηρίου επί υποβληθείσας σχετικής αίτησης του οφειλέτη, αφ' ου προηγουμένως είχε αποφανθεί περί του συγγνωστού ή μη- η νέα ρύθμιση του άρθρου 192 απαλλάσσει αυτοδικαίως τον οφειλέτη με μόνη προϋπόθεση την παρέλευση τριετίας από του χρόνου κήρυξης της πτώχευσης (ή της καταχώρησης του ονόματος του μη κηρυχθέντος σε πτώχευση οφειλέτη λόγω ανεπάρκειας της περιουσίας). Η τριετής προθεσμία συντέμνεται σε μονοετή, εφ' όσον πρόκειται για οφειλέτη (-ιδιώτη), η κύρια κατοικία του οποίου ή άλλα πάγια σημαντικά στοιχεία περιλαμβάνονται στην πτωχευτική περιουσία. Ιδιαίτερες ρυθμίσεις προβλέπονται προκειμένου να υπάρξει εκ νέου απαλλαγή του οφειλέτη εντός πενταετίας. Αυτό σημαίνει ότι -σε αντίθεση με το προϊσχύσαν καθεστώς περί απαλλαγής του ΠτΚ, σύμφωνα με το οποίο απαλλαγή επιτρέπετο άπαξ, εκτός εάν επρόκειτο για νεώτερη απαλλαγή βάσει όρων του σχεδίου αναδιοργάνωσης- το νέο δίκαιο, υπό τις χρονικές προϋποθέσεις που θέτει, επιτρέπει περισσότερες της μιάς απαλλαγές.

Ωστόσο, η αυτομάτως επερχόμενη κατά τα προαναφερθέντα απαλλαγή του οφειλέτη ούτε απαραίτητως οριστική είναι, ούτε τον ελευθερώνει αδιακρίτως από κάθε οφειλή.

Πρώτον, η αυτομάτως επελθούσα απαλλαγή μπορεί να ανατραπεί με απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου, εάν εντός της τριετίας ασκηθεί κατ' αυτής προσφυγή οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον, για λόγους που αμφισβητούν την συνδρομή των στοιχείων εκείνων που υπό τον ΠτΚ θα οδηγούσαν το δικαστήριο να αποφανθεί περί του συγγνωστού ή μη του οφειλέτη εν όψει της απαλλαγής του. Με άλλα λόγια, η τυχόν ασκηθείσα προσφυγή, εφ' όσον ευοδοθεί, θα ανατρέψει το τεκμήριο του συγγνωστού, που και υπό το ισχύον δίκαιο συνιστά -υφέρπουσα όμως- προϋπόθεση για την ελευθέρωση του οφειλέτη. Προς τούτο ο προσφεύγων επικαλείται ότι η περιέλευση του οφειλέτη σε κατάσταση αφερεγγυότητας οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του ή ότι ο οφειλέτης δεν επέδειξε καλή πίστη είτε κατά την κήρυξη της πτώχευσης είτε καθ' όλη την διάρκειά της ή ότι δεν συνεργάστηκε με τα όργανα της πτώχευσης ή ότι δολίως απέκρυψε εισοδήματα ή περιουσία ή ότι υπέπεσε σε κάποιο από τα προσδιοριζόμενα στον νόμο κακουργήματα του ποινικού Κώδικα (άρθρο 193 παρ. 1 ΚΑφ).

Η αυτοδίκαιη απαλλαγή, δεύτερον, μπορεί εκ των υστέρων να ανακληθεί εν όλω ή εν μέρει με απόφαση του δικαστηρίου επί αιτήματος πιστωτή, είτε διότι ο οφειλέτης κατά την διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας υπαιτίως παρέλειψε να αποκαλύψει περιουσία ή εισοδήματα, είτε διότι ο οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο δεν ετήρησε τις

αναληφθείσες δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 92 υποχρεώσεις με βάση το σχέδιο περιοδικών παροχών που υποβάλλει ο σύνδικος στον εισηγητή και κοινοποιεί στον οφειλέτη (άρθρο 194 παρ. 2 ΚΑΦ) .

Αλλά και περαιτέρω, παρά την απόλυτη διατύπωση της παραγράφου 1 του άρθρου 192 (: «...ο οφειλέτης-φυσικό πρόσωπο απαλλάσσεται πλήρως από κάθε οφειλή προς τους πτωχευτικούς πιστωτές...»), στο εύρος της ελευθέρωσης αυτοδικαίως δεν περιλαμβάνονται οι οφειλές που δημιουργήθηκαν μετά την κήρυξη της πτώχευσης, οφειλές από δόλο ή βαρεία αμέλεια που προκάλεσε θάνατο ή σωματική βλάβη προσώπου, οφειλές διατροφής, καθώς και οφειλές που απορρέουν από τα αδικήματα του ν. 4557/2018 για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τρομοκρατία (άρθρο 194 παρ. 1 ΚΑΦ). Ως προς τις οφειλές αυτές, κατ' εξαίρεση, δεν επέρχεται απαλλαγή του οφειλέτη, χωρίς να απαιτείται ή έκδοση δικαστικής απόφασης που να το διακηρύττει ή να το επιβεβαιώνει.

II.- Στο σημείο αυτό κρίνεται χρήσιμο να σημειωθεί μία αμήχανη ρύθμιση της απαλλαγής του οφειλέτη στην περίπτωση της απόρριψης της αίτησης πτώχευσης λόγω ανεπαρκούς περιουσίας του άρθρου 77 παράγραφος 4:

Για πρώτη φορά το νέο δίκαιο περιλαμβάνει στο εύρος της αυτόματης απαλλαγής και τον οφειλέτη εκείνον, για τον οποίον η υποβληθείσα αίτηση πτώχευσης απορρίφθηκε λόγω της μη συνδρομής της τέταρτης θετικής προϋπόθεσης που θέτει το άρθρο 77 ΚΑΦ -ότι δηλαδή το δικαστήριο, με βάση τα οικονομικά στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν του, πιθανολόγησε ότι η περιουσία ή το εισόδημα του οφειλέτη επαρκούν για την κάλυψη των εξόδων μέχρι πέρας της διαδικασίας. Εάν δεν συντρέχει η προϋπόθεση αυτή, το δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση πτώχευσης και διατάσσει, για την ασφάλεια των συναλλαγών, την καταχώρηση του ονόματος (ή της επωνυμίας) του οφειλέτη στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αφερεγγυότητας. Στην περίπτωση αυτή το χρονικό διάστημα των 36 μηνών που πρέπει να παρέλθει πριν την αυτομάτως επερχόμενη απαλλαγή, μετράται από την καταχώρηση του ονόματος του οφειλέτη-φυσικού προσώπου στο Μητρώο, και όχι βεβαίως από την κήρυξη της πτώχευσης, η αίτηση της οποίας κατά τα άνω απορρίφθηκε. Η αμήχανη στιγμή της ρύθμισης διαπιστώνεται σε περίπτωση προσφυγής οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον κατά της εν λόγω απαλλαγής εντός της τριετίας. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 193 περιγράφει την διαδικασία, κατά την οποία το πτωχευτικό δικαστήριο καλείται να αποφασίσει επί της ασκηθείσας προσφυγής: προς τούτο, το δικαστήριο, ύστερα από σχετική έκθεση του εισηγητή (που ποτέ εν προκειμένω δεν ορίσθηκε), στην οποία καταχωρούνται τυχόν παρατηρήσεις του οφειλέτη και πιστωτών, αφ' ου ακούσει τον επίσης μηδέποτε διορισθέντα -με την απόφαση της πτώχευσης που ποτέ δεν εκδόθηκε- σύνδικο, αποφασίζει περί της απαλλαγής. Προφανές είναι εν προκειμένω ότι το δικαστήριο θα αποφασίσει εκτός πλαισίου της περιγραφόμενης διαδικασίας αυτής, η δε αμφισβήτηση του συγγνωστού εκ μέρους του προσφεύγοντος θα θεμελιώνεται στο ότι η πρόκληση της αφερεγγυότητας οφείλεται σε δόλιες ενέργειές του οφειλέτη που πρόκαλεσαν την πτώχευση ή ότι δολίως απέκρυψε εισοδήματα ή περιουσία ή ότι υπέπεσε σε κάποιο από τα προσδιοριζόμενα στον νόμο κακούργηματα του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 193 παρ. 1 ΚΑΦ). Επίκληση άλλων εκ των προαναφερθέντων περιστατικών που προϋποθέτουν κηρυγμένη πτωχευτική διαδικασία (πχ έλλειμμα συνεργασίας με τα όργανα), δεν έχει νόημα.

Σε κάθε περίπτωση το εύρος της απαλλαγής, κατά το περιεχόμενό της, θα ποικίλλει αναλόγως του τρόπου περάτωσης της πτώχευσης: Εάν η πτώχευση περατώνεται συνεπεία εκποιήσεως όλων των στοιχείων του ενεργητικού της και την διανομή του προϊόντος των εκποιήσεων στους πιστωτές, ο οφειλέτης απαλλάσσεται κατά το ποσό των απαιτήσεων των πιστωτών που παραμένει ανεξόφλητο με βάση τον πίνακα διανομής. Οσάκις η πτώχευση περατώνεται με παύση εργασιών λόγω ελλείψεως ενεργητικού, η πλήρης απαλλαγή του οφειλέτη θα συνεπάγεται την αδυναμία των πιστωτών να αναλαμβάνουν τα ατομικά καταδιωκτικά μέτρα κατ' αυτού -θα καθιστά δηλαδή κατ' εξαίρεσιν ανεφάρμοστο το αποτέλεσμα που κατά τον κανόνα επιφέρει η παύση των εργασιών της πτώχευσης σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 191 ΚΑΦ. Εάν η πτώχευση περατώνεται λόγω παρόδου πενταετίας από την κήρυξη της πτώχευσης, η απαλλαγή του οφειλέτη θα είναι πλήρης. Τέλος, στην υπόθεση που η πτώχευση περατώνεται λόγω της πλήρους εξοφλήσεως όλων των πτωχευτικών πιστωτών κατά το κεφάλαιο και τους μέχρι την κήρυξη της πτώχευσης τόκους, ζήτημα απαλλαγής του οφειλέτη θα τίθεται μόνο για το ποσό των τόκων που θα έχουν γεννηθεί κατά την διάρκεια της πτωχευτικής διαδικασίας και που μπορούν να αναζητώνται εκ των υστέρων, μετά την περάτωση της πτώχευσης, στο πλαίσιο της ανάκτησης των ατομικών διώξεων των πιστωτών.

III.- Τέλος, σχετικά με την νέα δυνατότητα απαλλαγής εκπροσώπων νομικού προσώπου, το ισχύον καθεστώς (άρθρο 195) επεκτείνει -υπό τους ίδιους με τους προαναφερθέντες όρους του συγγνωστού- το ευεργέτημα της ελευθέρωσης επί των φυσικών προσώπων που έχουν την ιδιότητα εκπρόσωπων νομικού προσώπου, με περιεχόμενο την απαλλαγή τους από κάθε ευθύνη για οφειλές του νομικού προσώπου, οι οποίες προέκυψαν εντός της ύποπτης περιόδου ή της προηγούμενης αυτής τριετίας, υπό την προϋπόθεση ότι υπείχαν εκ του νόμου αλληλέγγυα ευθύνη ως εκ της ιδιότητάς τους αυτής. Το ερώτημα που γεννάται είναι ποιές θα ήταν οι περιπτώσεις εκείνες, για τις οποίες θα ετίθετο ζήτημα αλληλέγγυας με το νομικό πρόσωπο ευθύνης των εκπροσώπων του, από την οποία θα μπορούσαν υπό προϋποθέσεις να απαλλαγούν. Μία πρώτη σκέψη αντανακλαστικώς θα οδηγούσε στην ευθύνη των ομορρύθμων εταίρων (-διαχειριστών) προσωπικής εμπορικής εταιρίας, αλλά η ευθύνη τους εν προκειμένω θα υπέχεται λόγω της εταιρικής ιδιότητάς τους ως ομορρύθμων, όχι ως εκπροσώπων του νομικού προσώπου. Μία δεύτερη σκέψη θα ήταν ο συσχετισμός με τις διατάξεις του άρθρου 127 του νόμου για την αστική ευθύνη των εταιρικών διοικητών, αλλά η ίδια η παράγραφος 2 του άρθρου 195 αποκλείει την απαλλαγή εάν, εκτός των άλλων στοιχείων του συγγνωστού, ο εκπρόσωπος ευθύνεται για πράξη ή παράλειψη του άρθρου 127. Απομένουν συνεπώς οι ειδικές περιπτώσεις ευθύνης, που προβλέπονται από διατάξεις ειδικών νόμων, ιδίως φορολογικού και ασφαλιστικού περιεχομένου, όπως για παράδειγμα του νέου, προσφάτως αντικατασταθέντος, άρθρου 50 Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, το οποίο επιρρίπτει προσωπική και αλληλέγγυα ευθύνη στα μέλη διαχειριστικών οργάνων για φορολογικές υποχρεώσεις των νομικών προσώπων. Για φορολογικές οφειλές που γεννήθηκαν πριν από την πτώχευση, το δημόσιο δύναται αφ' ενός να αναγγεληθεί και να καταταγεί ως γενικός προνομιούχος πιστωτής σύμφωνα με την πτωχευτική διαδικασία, αφ' ετέρου δε να στραφεί κατά των αλληλεγγύως ευθυνομένων προσώπων. Μέχρι την εν λόγω νέα ρύθμιση περί της υπό προϋποθέσεις απαλλαγής τους κατά το άρθρο 195 παράγραφος 2 του νόμου, ζήτημα απαλλαγής δεν ετίθετο για μέλη ή διοικητές πτωχευσάντων νομικών προσώπων, οι οποίοι ευθύνονται αλληλεγγύως για οφειλές του

νομικού προσώπου κατά τις κείμενες διατάξεις και δεν έχουν συμπτωχέυσει με το νομικό πρόσωπο ούτε έχουν πτωχέυσει ατομικά.

Ε.- Τελικές παρατηρήσεις

Κατ' επιλογήν του νέου Κώδικα Αφερεγγυότητας πτώχευση πλέον σημαίνει εκκαθάριση με την εκποίηση της επιχείρησης ως συνόλου να συνιστά την καλύτερη εκδοχή της, ειδ' άλλως με την εκποίηση των κατ' ιδίαν στοιχείων της να συνιστά τον κανόνα. Ό,τι είναι να δοκιμασθεί ως διάσωση της επιχείρησης μετακινείται εκτός πτωχεύσεως, σε αποκλειστικώς προπτωχευτικό χρόνο, είτε στο πλαίσιο του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης του μεγάλου παθητικού (απαιτήσεων χρηματοδοτικών φορέων, δημοσίου, φορέων κοινωνικής ασφάλισης) είτε στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης. Με την επιλογή του αυτή το νέο δίκαιο διατηρεί ουσιαστικώς έναν και μοναδικό τρόπο κατά κυριολεξίαν ολοκλήρωσης της πτώχευσης σύμφωνα με τον σκοπό της, που είναι η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών με την ρευστοποίηση της περιουσίας του οφειλέτη. Όπως σημειώθηκε, ο έτερος τρόπος ολοκλήρωσης της πτώχευσης με την εξόφληση του συνόλου των πιστωτών κατά κεφάλαιο και τόκους παραμένει σπάνιος, αν όχι θεωρητικός, ενώ οι άλλοι δύο εναπομένοντες τρόποι περάτωσης απλώς τερματίζουν πρόωρα την πτωχευτική διαδικασία είτε διότι παύει ως μάταιη λόγω ελλείψεως ενεργητικού είτε διότι αδρανεύει επί μακρόν.

Σε κάθε περίπτωση περάτωσης της πτώχευσης οι επερχόμενες συνέπειες είναι οι ίδιες, συνίστανται δε στην άρση της πτωχευτικής απαλλοτρίωσης, στην ανάληψη από τον οφειλέτη της διοίκησης της περιουσίας του, στην ανάκτηση από τους πιστωτές των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη επί του συνόλου της περιουσίας του και στην παύση του λειτουργήματος των οργάνων. Οι συνέπειες επέρχονται άνευ ετέρου και ομοιόμορφα, πλήν μιάς: εκείνης των ατομικών διώξεων των πιστωτών, οι οποίες δεν ανακτώνται προκειμένου περί οφειλέτη φυσικού προσώπου λόγω της απαλλαγής του από το υπόλοιπο των οφειλών -και εφ' όσον βεβαίως η αυτομάτως επερχόμενη απαλλαγή δεν ανατρέπεται εκ υστέρων ύστερα από προσφυγή οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον ή για τους προαναφερθέντες λόγους επίδειξης κακής πίστεως ή ποινικώς κολάσιμης συμπεριφοράς εκ μέρους του οφειλέτη.

Γεώργιος Ν. Μιχαλόπουλος